

Keskustan valtakunta järjesti kaikkien aikojen kisat. Kustannus-, harjakorkeus-, kerosneliometri- ja räjähdetonnimittareilla mitattuina niitä eivät ylitä mitkään menneet tai tulevat olympialaiset. Paitsi määrällistä ylivoimaa, Kiina pullisteli laadullista samuutta. Stadionin kuin stadionin. Brittien, kiinalaisten vanhojen vastustajien ja nykykumppanien, maansiirtokoneet käynnistettiin jo ennen uutta olympiadia.

”Kehittämätöntä” Itä-Lontoota raivataan ottelualustoiksi vuoden 2012 koitoksiin. Kirjailija Iain Sinclair kertoi *London Review of Booksin* juhannusnumerossa, kuinka sinisellä aidattu valtaisa rakennustyömaa on tavallisille Lontoolaisille *off limits*, turvallisuussyistä. Kadulla kiertää huhuja väärinkäytöksistä, oudoista hankalien asukkaiden talojen tulipaloista, sisäpiirin kaupoista. Dumpperit listivät pyöräilijöitä, joita on paha nähdä korkealla keikkuvaan koppiin. Myös bisnes rullaa. Kaikki tulevan kisakylän rakennukset on jo myyty, pääasiassa venäläisille miljonääreille.

Urheilupuhe on taas päivitetty. Tuoreimman totuuden mukaan täytyy onnistua ensimmäisellä heitolla tai hypyllä. Kauden on pakko alkaa voitokkaasti. Joudumme päätelemään: lajiensa luunkovat valiot musertuvat, ellei kaikki kentällä tai radalla sujukaan heti. Psykologinen valmennus on tuottanut hätähousta. Ei saa tuudittautua hyvinolontunteeseen. Pitää vihata häviämistä. Toisinaan ollaan fysiologisempia. Harjoitettava keho vaatii suuren määrän toistoa, lukemattomia täydellisiä suorituksia, jotta liikkeiden hermotus pelaa itsetoimivasti myös tosipaikassa. Nuhakuumetta pelätään kuin ruttoa, ruhjetta kuin amputaatiota. Mekaanisemmin sanottuna äärimmilleen viritetty kone voi alkaa yskiä

pienenkin osan vikatilasta. Käypä laatuun ylyksilöllinenkin selitystapa. Triumfeja tuo vain sukupolvelta toiselle siirtyvä voittamisen kulttuuri. Urheilulajit, isot kilpailut tai koko järjestelmä pomoineen, lobbareineen, uutislakeijoineen ja ”yhteistyökumppaneineen” on arvaamaton kuin pörssi. Erot ovat niin pieniä, että vain tehokkaimmiksi trimmatut yksiköt pärjäävät. Menestys poikii menestystä, raha löytää rahan luo. XIX vuosisadan lopun nervöisyyden ja XX vuosisadan lopun riskiyhteiskunnan yhdistävä nykyurheilija ei enää kokoa itseään virheen, saati kaksoisvirheen jälkeen. Tuho on peruuttamaton prosessi. Kaikki menee, jollei oitis osu, lähde ja irtoa.

Pikavoittoideologiaan istuvat nopeat edustusmaahan vaihdot. Arabimaat tuottavat Keniasta kestävyysjuoksijoita. Maailman nuoriso kohtaa yhtenä perheenä, jonka jäsenet tosin vaihtavat kansallislaulua tarjottujen itsekehitysetujen ja vähäbyrokraattisten kaksoiskansalaisuus päätösten mukaan. Brasilialaiset miesrantalentopalloilijat Geor ja Gia pukeutuivat Georgian paitaan, maannaisten pelaajanimet Saka ja Rtvlo saatiin Venäjän kanssa tuliaseinkin kilvoitelleen maan omakielisestä nimestä. Valitettavasti siirtymät eivät kerro pahimpien nationalismien hälventymisestä tai vapaasta leikistä omalla identiteetillä, vaan kyynisestä varainliikuttelusta ja kalseimman ’kansallisen edun’ paluusta.

Kiinalaisen kommunistidiktatuurin höllentymisnäytös hyvitti länsimaitten ahnauksen päästä kilpailemaan sen kuluttajista. Huippu-urheilun ja vapauden voitot kalskahtavat kumman pyrrhonilaisbonapartistisilta. Madame de Staël kirjoitti tammikuussa 1814, kun ho-

risontissa häämötti liittoutuneitten marssi Pariisiin: ”Vapaus on ainoa asia, joka pysyy veressä kaikkina aikoina, kaikissa maissa ja kaikessa kirjallisuudessa – vapaus ja siitä erottamattomissa oleva isänmaanrakkaus.” Filosofin ja painosten kuningatar suri Ranskan tappiota ja iloitsi sen vapautumisesta Napoleonin tyranniasta. Ystävänsä, suuren sensuurikriitikon Benjamin Constantin hän toivoi opettavan ranskalaisille vapauden merkityksen. Rikkaat maat ovat siitä pitäen edistäneet vapauksia vain niitä samalla osittaen, eriyttäen ja leikaten, niin omilta kansalaisiltaan kuin varsinkin muilta, tavallisesti isänmaan nimessä.

Sirkushuvien laki on julma, kultivoidaanpa ruumista tai harjoitetaanpa henkeä. Katsojat ovat aina teinejä: *Här står vi och ha tråkigt – underhåll oss!* Pilkkakirveyden kansainvälinen tyyli ja *stand-up* -koomikkojen siirtomarkkinat eivät vain ota syntyäkseen. Huumoriksi huumorin tekee urheilun tärkeilyn ja valtiollisen pönäkkyyden poissaolo. Jää sijaa tunteille, vastarinnalle, paljastuksille. Huumorin piintyneessä, paatuneessa paikallisuudessa muhivat ennakkoluulot mutta myös vastaajattelen ainekset.

Jope Ruonansuun *Jopet-Show’n* tapahtumapaikat ovat epäpaikkoja epämääräisessä epäajassa. Taustalla rapautuu pilvenpiirtäjiä, kaartuu moottoritierampeja, ruostuu rautaa. Ollaan pusikossa. Eletään aikaa ennen tai jälkeen kisojen. Myös sisätilat ovat persoonattomia, epätarkoituksenmukaisia, rähjäisiä ja kylmiä. Show’n maailma kristalloituu, kun Jeltsinin näköinen vanhus puhuu tehtaanhyllyssä. Yhdessä sketsissä Jeltsin-hahmo viittilöi valokuvailevan turistin loitolle mokeltamalla perään jotakin Tšernobylistä. *Jopet-Show* tapahtuu jonkinlaisissa käänteisissä Potemkinin kulisseissa: lavasteet ovat ankeita ja ilmiselvästi lavasteita. Sketsihenkilöt ovat vailla kuvatun

viipaleen ulkopuolista elämää. Komiikka perustuu usein yksittäiseen piirteeseen, johon hahmot typistytävät. Helikopterilla pörräävä toimittaja hokee ”Tä?” Vanginvartija haaveilee hempeästi. Ison Sairaalan Kaikkonen on hyväntahtoisen poissaoleva. Raunio-Jeltsin äkki-ilmentää ikivenäläistä resuisen puhunnan vuolautta.

Tästä pitäisi syntyä yksiulotteista kovaa ivanaurua. Ruonansuu on kuitenkin tunnetusti herkkä mies, joka tunnistaa pienen ihmisen kun hänet näkee. Show-hahmojen omalaatuisuus on sekä huvittavaa idiosynkrasiaa että ainutlaatuinen selviytymiskeino karussa maailmassa, jos ei päivästä niin ainakin sketsistä toiseen. Toisto, ennakoitavuus ja myötäkäsitys tekevät kohtauksista minitragedioita. Ilottomien seutujen asukit päätyvät luontojaan katsojan ennalta arvaamaan ratkaisuun, joka ei ole mikään ratkaisu muuten kuin elämän jatkumisen välttämättömydestä. Pihalla, ”tä”, mutta omalla pihalla.

Turhapuron rentturomantiikka etsi komiikkaa epätodennäköisestä sankaruudesta ja pääsi paikoin herkulliseen parodiaan. Keksintöesittelyineen kaikkineen Uuno-elokuvat olivat alkuun kotikutoisen neuvokkuuden ja paikallistyyppien esillepanoa, josta edettiin sarjan myöhempien filmien itsereflektiivisiin julkisuustutkielmiin. Turhapuro oli aikalainen, joka heijasteli tapahtuvaa ja liikkui tutuissa paikoissa niiden nimenomaisuutta ja tunnistettavuutta osoitellen. *Jopet-Show*’n sisällä, Jeltsinin kaverina tai Kaikkosen potilaana, hän olisi oksalta pudonnut linnunpoika.

Kummelin hahmot taas ovat selkeämmin subjekteja, toiminnallisessa suhteessa maailmaan. Lieneekö satumaa, että turhapuroa on hyödynnetty ilotulitemarkkinoinnissa, ja kummelit Kahilainen ja Silvennoinen mainostavat rautakauppatuotteita, kun taas Ruonansuun ”vai mikä se oli” -lause otettiin hakupalvelukampanjaan. *Jopet-Show*’n väki on järjestään eksyksissä ja toimetonna, ja

sarjan tapahtumat turhapuroihin ja kummeleihin verrattuina pelottavan synkkiä.

Yhdysvalloissa tehtaillaan kirjallisuutta lähiöistymisen, *suburban sprawlin*, negatiivisista seurauksista. Ilmiötä kuvaa *Sopranos*-sarjan alku, jossa Tony ajaa tihutöistä kotiin, New Yorkin laitamilta kohti omakotiunelmaansa New Jersey’n sydänmailla. Kodinomistus, republikaanien hyve, on ollut myös talouskasvun moottori. Homma vain meni överiksi, lainat lankeavat maksettaviksi ja varakas keskiluokka alkaa palata keskustoihin.

Arkkitehti ja agitaattori James Howard Kunstler on kuvannut II maailmansodan jälkeistä lähiöprojektia ”historian suurimmaksi resurssien väärinsijoittamiseksi”. Voimavarat kohdentuivat vikaan, koska järjestelmä ei ole taloudellisesti, psykologisesti eikä ekologisesti kestävä. Kokonaiset sukupolvet ovat sitoneet elämäntyönsä lähiötaloon ja kokonaiset teollisuudenalat ovat nousseet nukkuma-alueiden luonnista ja ylälapidosta. Näistä teollisuuksista vähäisin ei suinkaan ole media.

Kotiutumisen, sisustamisen, korjaamisen, vaihtamisen ja esittelemisen mylläkästä lähtee hurja paineaalto. Suomenkin laajentuneen televisiotarjonnan ohjelmakartasta löytyy hetkiä, jolloin yli puolet ruutuvirroista on joko koti- tai ulkomaista rakentamista ja remppaamista. Asuinpaikka on paikka tuollaillaan, *à venir*.

Jokainen osaa esittää kritiikin. Tyypillinen lähiö – newjerseyläinen omakotirivi tai hervantalainen kerrostaloryväs – on persoonaton ja luonteeton, vaihdettavissa mihin tahansa toiseen samanlaiseen. Jokainen osaa samastua Tony Sopranoon, joka täydellisessä talossaan kaipaa ennen kaikkea muualle. Jokainen osaa esittää kritiikin, mutta kukaan ei osaa muuttaa sitä teoiksi. Vaikka rakentamisen sääntely ei saisikaan

pidettyä hometta poissa sairaaloista tai päiväkodeista, paikkojen syntymisen se kyllä pystyy tehokkaasti estämään. Suomen vähenevät kunnat koettivat kukin korostaa omaa omakeimaisuuttaan täsmälleen samoin reseptein. Ensinnäkin vireitä, sitten dynaamisia ja lopuksi innovatiivisia, ja tällä kertaa hallinnollis-poliittinen puheen monotonisuus todella vastasi todellisuutta, yksisävyiseksi saatettua raittimaisemaa. Minkä olympialaiset tekevät metropoleille, sen kireät kesätapahtumat kirkonkylille.

Ruonansuun Jeltsin läpsyttää voimalan raunioillakin lannistumatta uimaräpylöitään lokalätäkön äärellä. Tätä strategiaa on piirretty kuntapalatsiemme kokoushuoneitten fläppitauluille vielä vähänlaisesti. Taiteilija Ruonansuun todentuntu nousee koomikon ja imitaattorin kokemuksesta. Täytyy tietää, mikä naurattaa. Pitää oppia rytmi. Tulee saada yhteys. Tämä on lavaesiintyjän heittäytymällä hankittua käsityötaitoa ja ahtaissa paikoissa hiottua mahatuntoa. Mutta *Jopet-Show*’n todellisuus-efektiin kuuluu myös nykyisen olon tavoittaminen kuin huoltoasemainokseksi Hannu Raittilan romaaneista tai Juha Seppälän novelleista. Tampereen Finlaysonilla pidetään kirjallisuustapahtumia, Helsingin Suvilahden voimallassa raikaa Flowfestivaali, kaapelitehtaista tehdään taidekeskuksia, vankiloista hotelleja, viljasiiloista asuntoja ja satamavarastoista liikuntahalleja.

Paikat hävittävä kulttuuri haakeutuu paikkojen jäännöksille.